

1 **Klimatické zmeny a dopyt po ekologických morských plodoch menia rybolov v Arktíde.**

Eko-značky na morských plodoch môžu zvýšiť ceny, no získanie certifikácie stojí peniaze. Arktické rybárske flotily zároveň dostávajú dotácie na palivo, ktoré im pomáhajú s nákladmi, no zvyšujú znečistenie.

1 Investuješ do ekoznačiek, aby si predával zákazníkom, ktorým záleží na klíme.

2 Zachováš dotácie na palivo, aby arktický rybolov zostal konkurencieschopný.

3 Postupne ukončíš dotácie na palivo a pomôžeš prejsť na čistejšie rybárske technológie.

Odpoveď: pozri stranu 6

5 **Teplejšie teploty, meniace sa morské prúdy a stúpajúca slanosť sťažujú život chovaným rybám.**

Nórske lososové farmy už teraz zaznamenávajú viac chorôb, parazitov a pomalší rast.

1 Investuješ do akvakultúrnych systémov, ktoré zvládnu teplejšiu vodu.

2 Spomalíš rozširovanie akvakultúry, aby si chránil životné prostredie.

3 Financuješ výskum na sledovanie vplyvov klímy a úpravu postupov akvakultúry.

Odpoveď: pozri stranu 10

4 **Viac než 93 % posudzovaných rybích zásob v Stredozemnom mori je prelovených.**

Poškodzuje to miestnych rybárov, zvyšuje dovoz morských plodov z celého sveta a ohrozuje kulinárske tradície regiónu založené na miestnych morských plodoch.

1 Presadiš prísne rybolovné kvóty a sezónne zákazy.

2 Podporíš udržateľnú akvakultúru pôvodných druhov.

3 Spustiš program dedičstva morských plodov na podporu tvorivosti a udržateľnosti v gastronómii.

Odpoveď: pozri stranu 14

3 **Splach hnojív z poľnohospodárstva spôsobuje eutrofizáciu, ktorá vedie k rozsiahlemu premnoženiu rias v Baltskom mori.**

Znižuje to obsah kyslíka, vytvára mŕtve zóny, zabíja morský život a poškodzuje rybárov aj podniky akvakultúry.

1 Investuješ do odstraňovania rias a zvyšovania kyslíka, aby si predišiel mŕtvym zónam.

2 Podporíte udržateľné poľnohospodárstvo na súši, aby ste obmedzili splach hnojív.

3 Podporíš obnovu pobrežných mokradí ako filtrov medzi pevninou a morom.

Odpoveď: pozri stranu 18

2 **Otepľujúce sa vody, znečistenie, uniknuté chovné lososy a priehrady sťažujú divým lososom prežitie v Arktíde.**

Poškodzuje to rieky a ich ekosystémy, uľahčuje šírenie parazitov a ohrozuje prírodu aj rybársky priemysel.

1 Chrániš biotopy divého lososa a sprísňuješ pravidlá rybolovu.

2 Zvýšiš rybolovné kvóty, kým je ešte dosť divého lososa.

3 Investuješ do liahní lososa a obnovy riek, aby sa populácie lososa zväčšili.

Odpoveď: pozri stranu 7

1 **Perutýn je invázny druh, ktorý sa do Stredozemného mora dostal z Červeného mora.**

Keďže nemá prirodzených predátorov, využíva potravné zdroje. To sťažuje prežitie pôvodným druhom.

1 Spustiš kampaň, ktorá povzbudzuje ľudí jesť perutýna.

2 Vytvoríš programy občianskej vedy a potápačov na sledovanie a odstraňovanie perutýnov v kľúčových oblastiach.

3 Financuješ výskum, či by nové predátory mohli pomôcť ich regulovať.

Odpoveď: pozri stranu 11

5 **Stredozemné more sa otepľuje o 20 % rýchlejšie než je celosvetový priemer.**

Poškodzuje to druhy studených vôd, ako je tuniak modroplutvý, urýchľuje šírenie inváznych druhov a zrýchľuje acidifikáciu oceánu, ktorá ohrozuje koral, slávky a planktón.

1 Vytvoríte morské rezervácie a zóny so zákazom rybolovu.

2 Podporíš výskum a adaptáciu pre zasiahnutý rybolov a akvakultúru.

3 Spustiš stredomorský klimatický pakt pre more.

Odpoveď: pozri stranu 15

4 **Mnohé časti Baltského mora sú poškodené ľudskou činnosťou.**

Ryby ako treska strácajú bezpečné miesta, ktoré potrebujú na život a rast. To znamená menej rýb a väčšie ohrozenie biodiverzity aj obživy tých, ktorí sú závislí od mora.

1 Zavedieš prísnejšie pravidlá rybolovu, aby sa populácie rýb obnovili.

2 Spustiš rozsiahle projekty obnovy biotopov v kľúčových oblastiach.

3 Podporíte selektívny rybársky výstroj, ktorý je šetrnejší k prírode, no rybolov naďalej povolíte.

Odpoveď: pozri stranu 19

3 **Keďže sa oceány otepľujú, niektoré ryby sa presúvajú na sever do chladnejších vôd.**

Otvára to nové rybolovné oblasti, no prináša aj spory o to, kto môže loviť čo a v akom množstve, a vyvíja tlak na pôvodné arktické druhy a ekosystémy.

1 Prispôbíte pravidlá rybolovu a kvóty tak, aby ste lovili nové druhy rýb.

2 Zameriaš sa na ochranu pôvodných arktických druhov.

3 Pokúsite sa spolupracovať s inými krajinami, aby ste zabránili nadmernému rybolovu a konfliktom.

Odpoveď: pozri stranu 8

2 **Modrý krab je invázny druh, ktorý sa do Stredozemného mora dostal z východného pobrežia USA v balastovej vode lodí.**

Bez prirodzených predátorov a vďaka rýchlemu rozmnožovaniu sa šíria rýchlo, poškodzujú pôvodné druhy, ich biotop, farmy na chov mušlí aj rybársky výstroj.

1 Podporíš lov modrého kraba a predávaš ho ako miestnu morskú delikatesu.

2 Investuješ do rozsiahleho odstraňovania a sledovacích programov.

3 Neurobíš nič a dúfaš, že príroda si nájde vlastnú rovnováhu.

Odpoveď: pozri stranu 12

1 **Baltské more je čoraz znečistenejšie v dôsledku splachov z poľnohospodárstva, miest a dokonca aj z čistenia odpadových vôd, čo zhoršuje jeho toxicitu.**

To môže spôsobiť hromadenie toxických kovov, ako je tálium, ktoré poškodzuje morský život a ohrozuje zdravie ľudí.

1 Presadiš prísne pravidlá na obmedzenie splachov z poľnohospodárstva a miest.

2 Zmodernizuješ čistiarne odpadových vôd, aby si znížil vypúšťanie.

3 Spustiš osvetovú kampaň s odmenami, aby každý dobrovoľne znížil znečistenie.

Odpoveď: pozri stranu 16

5 **Mnohé druhy rýb v Baltskom mori sa lovia bez vedeckého odporúčania a bez riadneho monitorovania.**

Mnohé úlovky sa nenahlasujú, čo sťažuje posudzovanie stavu rybích zásob. Je to hrozba pre biodiverzitu a budúcnosť rybolovu.

1 Zvýšiš kontrolu a pokuty za nenahlasený rybolov.

2 Spolupracuješ s rybármi na zbere lepších údajov a ponúkaš odmeny za nahlasovanie úlovkov.

3 Použiješ technológie ako kamery a digitálne lodné denníky na sledovanie toho, čo sa na lodiach uloví.

Odpoveď: pozri stranu 20

4 **Lode plaviace sa v arktickom ľade môžu prenášať invázne druhy na svojich trupoch a v balastovej vode.**

Títo votrelci prenášajú choroby na pôvodné druhy a poškodzujú miestne ekosystémy. Napriek tomu arktická lodná doprava prináša regiónu peniaze a pracovné miesta.

1 Zavedieš prísne predpisy o biologickom zanášaní a balastnej vode v arktických vodách.

2 Necháš lode pokračovať bez ďalších pravidiel o inváznych druhoch.

3 Prinútiš lode vyčistiť si trupy pred vplávaním do arktických vôd.

Odpoveď: pozri stranu 9

3 **Štúdie ukazujú, že 12,9 % morských plodov na gréckom trhu je nesprávne označených.**

Môže to byť nebezpečné pre ľudí s alergiami, oslabuje to dôveru v miestnych rybárov a môže viesť k tomu, že ľudia prestanú jesť morské plody.

1 Zavedieš povinné testovanie DNA a digitálne sledovanie pre všetky morské produkty.

2 Spustiš celoštátnu kampaň, ktorá ľuďom pomôže rozpoznať sezónne, miestne ryby.

3 Vytvoríš dôveryhodnú značku „Mediterranean Verified“ pre vysledovateľné morské plody.

Odpoveď: pozri stranu 13

2 **Baltské more je kvôli lodnej doprave hlučnejšie.**

Hlučné podvodné zvuky sledov mätú a stresujú, spotrebúvajú viac energie a sťažujú im rozmnožovanie. To ohrozuje lov sledov, ktorý je kľúčovým hospodárskym a kultúrnym zdrojom.

1 Pridáš sezónne alebo územné rybolovné limity v hlučných zónach.

2 Podporíš tichšie motory a vybavenie pre rybolov a lodnú dopravu.

3 Povzbudíš ľudí konzumovať pestrejšie morské plody, aby menej záviseli od sledov.

Odpoveď: pozri stranu 17

1 **Čierne more čelí premnoženiu medúz, ktoré sa doň dostali v balastovej vode lodí.**

Ich rôsolovité masy sú také husté, že upchávajú rybárske siete a ničia rybársky výstroj. Medúzy sa živia rybími ikrami a larvami, čím ovplyvňujú rozmnožovanie pôvodných druhov. Turistov pri plávaní tiež popália.

1 Povzbudíš rybárov, aby v zasiahnutých regiónoch používali háčiky namiesto sietí.

2 Vyvinieš ekonomické využitie medúz, napríklad potraviny, farmaceutiká alebo hnojivá.

3 Zavedieš prísnejšiu kontrolu balastnej vody z lodí, aby si predišiel ďalšiemu zavlečeniu inváznych medúz.

Odpoveď: pozri stranu 21

2

Nezákonný, nenahlásený a neregulovaný rybolov je vážnou hrozbou pre udržateľný rybolov a morskú biodiverzitu v Čiernom mori.

Obchádzaním rybolovných kvót tlačia tieto praktiky miestne druhy k vyhynutiu a poškodzujú obživu rybárov.

- 1 Zvýšiš kontrolu a pokuty za nelegálny rybolov.
- 2 Podporíš legálne rybárske činnosti stimulmi.
- 3 Spolupracuješ so susednými krajinami na zlepšení kontroly.

Odpoveď: pozri stranu 22

3

Klimatické zmeny oteplujú Čierne more.

Sardely – obľúbená ryba v miestnych jedlách – sa presúvajú do chladnejších vôd, kde sú ťažšie dostupné. V dôsledku toho rybári lovia menej sardel než kedysi.

- 1 Zavedieš prísnejšie rybolovné kvóty na ochranu populácií sardel.
- 2 Podporíš alternatívne druhy, aby sa znížila závislosť od sardel.
- 3 Investuješ do akvakultúry ako doplnku k rybolovu.

Odpoveď: pozri stranu 23

4

Invázny druh Rapana venosa, dravý morský slimák, sa v Čiernom mori darí, vyčerpáva populácie slávok a ustríc a poškodzuje biodiverzitu.

Rybári teraz zvažujú, či z tohto slimáka urobiť nový biznis, alebo obmedziť jeho šírenie.

- 1 Povzbudíš rybárov, aby lovili tohto slimáka pomocou selektívneho výstroja, ktorý neškodí iným živočíchom ani morskému dnu.
- 2 Rozhodneš sa nekonať a veríš, že príroda si vždy nájde cestu.
- 3 Povzbudíš tvorbu nových produktov z morského slimáka.

Odpoveď: pozri stranu 24

5

Dostanete nové údaje, ktoré vás varujú, že zásoby kalkana v Čiernom mori klesajú v dôsledku ničenia biotopov a nadmerného rybolovu vrátane nezákonného lovu.

Kalkan je jednou z najcennejších rýb regiónu, dôležitou pre prírodu aj pre ľudí.

- 1 Presadiš prísnejšie rybolovné kvóty a monitorovanie.
- 2 Podporíš lov a konzumáciu alternatívnych druhov so zdravšími populáciami.
- 3 Investuješ do chovu kalkana, aby si znížil tlak na divé populácie.

Odpoveď: pozri stranu 25

1

Dostanete nové údaje, ktoré varujú, že zásoby divej tresky v Atlantiku klesajú.

Treska je jedným z najobľúbenejších druhov medzi spotrebiteľmi v Európe. Zohráva tiež nenahraditeľnú úlohu v morskom ekosystéme, ako predátor aj ako korisť.

- 1 Uzavrieš rybolov tohto druhu zavedením moratória.
- 2 Znížiš rybolovné kvóty na tresku.
- 3 Poskytneš rybárom dotácie na výstroj, ktorý znižuje vedľajší úlovok tresky.

Odpoveď: pozri stranu 26

2

V dôsledku klimatických zmien sa oceán stáva kyslejším.

V dôsledku toho je vo vode menej dostupných uhličitánov. Chovatelia ustríc si všimli, že to spôsobuje, že mladé ustrice vytvárajú slabšie ulity, čím sa stávajú zraniteľnejšími.

- 1 Požiadate chovateľov, aby pestovali chaluhy, ktoré pomôžu znížiť kyslosť vody.
- 2 Spolupracuješ s vedcami na výskúšaní odolnejších kmeňov ustríc, ktoré lepšie znášajú kyslú vodu.
- 3 Povzbudíš chovateľov, aby kontrolovali vodu a pridávali prírodné látky ako drvené mušle či vápenec na úpravu pH.

Odpoveď: pozri stranu 27

3

Väčšina hnedých kreviet ulovených v Severnom mori sa spracúva a lúpe v Maroku, ďaleko od miesta ich výlovu.

To zvyšuje emisie CO2 súvisiace s dopravou.

- 1 Necháš veci tak, ako sú.
- 2 Pomôžeš zaviesť stroje na lúpanie kreviet blízko miesta ich úlovku.
- 3 Investuješ do sociálnych družstiev, kde robotníci lúpu krevety ručne pri rybolovnej zóne.

Odpoveď: pozri stranu 28

4

Od 60. rokov 20. storočia prináša ťažba ropy a plynu v Severnom mori nielen obchod, ale aj problémy.

Spolu s hlučnými loďami a znečistením sťažuje morským živočíchom život a rozmnožovanie.

- 1 Drasticky obmedzíš ťažbu ropy a plynu.
- 2 Hľadáš rovnaký druh na lov v iných moriach.
- 3 Uzavrieš dohodu s okolitými krajinami na obmedzenie znečistenia a hluku z ropy a plynu.

Odpoveď: pozri stranu 29

5

Francúzski a britskí rybári sa sporia o lov hrebenatiek v Lamanšskom prielive.

Britské lode lovia celý rok, no francúzske lode musia časť roka lov zastaviť, aby chránili hrebenatky. Francúzski rybári obviňujú Britov z nekalej konkurencie a z poškodzovania hrebenatiek.

- 1 Spoločne zakážete lov hrebenatiek počas kľúčových období rozmnožovania.
- 2 Necháš každú krajinu loviť podľa vlastných pravidiel, ale zavedieš deeskalačný protokol pre prípad konfliktov.
- 3 Vytvoríš spoločný plán pre hrebenatky s limitmi a oblasťami, ktoré sa striedavo zatvárajú.

Odpoveď: pozri stranu 30

Ropný tanker sa počas veľkej búrky potopí a vyleje ropu do oceánu. Ropa zabíja morské živočích, poškodzuje miestnych rybárov a vážne ničí pobrežné prostredie.

Veľké množstvo hnojív sa splaví do mora a spolu s teplou vodou spôsobí veľké premnoženie rias. Ľudia nemôžu zbierať mušle a chovatelia mušlí prídu o veľkú časť svojej úrody.

EÚ a Spojené kráľovstvo podpíšu dôležitú dohodu o rybolove pre Lamanšský prieliv a Severné more. Pomáha rybárom zachovať si ich práva a uľahčuje starostlivosť o spoločné rybie zásoby.

Po voľbách sa nová nórska vláda rozhodne nepovolí ťažbu na hlbokom arktickom morskem dne. Pomáha to chrániť morskú biodiverzitu a predchádza nezvratným škodám na životnom prostredí.

Rekordne nízka úroveň morského ľadu umožňuje, aby Arktídou prechádzalo viac lodí. To robí oceán oveľa hlučnejším než zvyčajne, čo desí a ruší veľryby a ďalšie morské živočích.

Vedci sa vydajú na bezprecedentnú expedíciu do Severného ľadového oceánu a na morskem dne objavujú nové druhy. Niektoré z nich sú chránené, a tak sa povolenia na hlbokomorskú ťažbu pozastavia.

V rušnej rybolovnej oblasti v Baltskom mori sa nájde stará munícia z druhej svetovej vojny. Uvoľňuje toxické látky, a preto sa rybolov zastaví, aby boli ľudia v bezpečí.

V Baltskom mori vybuchne plynovod a uvoľní metán. Toxické sedimenty z morského dna sa premiešajú s vodou a otrávia živočíchy, čo zasiahne rybolov. Nehovoriac o morských druhoch, ktoré usmrtí samotný výbuch.

EÚ a pobaltské krajiny poskytnú nové dotácie, ktoré rybárom pomôžu prejsť na zodpovednejší rybolov. Vďaka tejto pomoci môžu teraz mnohí rybári loviť bezpečnejšími a udržateľnejšími spôsobmi.

Známy taliansky food influencer zverejní online recept na modrého kraba. Recept sa stane virálnym a čoraz viac ľudí začne tohto kraba kupovať a jesť morské plody. Pomáha to regulovať populáciu modrého kraba a prináša drobným rybárom viac peňazí.

Podmorský zosuv rozhybe morské dno. Zničí biotop mnohých morských druhov a zablokuje ich migračné trasy. Pobrežie zasiahne cunami a poškodí rybárske lode.

Škandál odhalí, že niektoré ryby predávané ako „miestne“ boli v skutočnosti dovezené. Ľudia sa cítia oklamaní a prestanú kupovať morské plody. Miestni rybári prichádzajú o peniaze aj o dôveru verejnosti.

V regióne vypukne vojna. Krajiny prestanú spolupracovať na ochrane oceánu a nezákonný rybolov prekvitá. Zasiahnutí sú všetci, od drobných rybárov až po majiteľov reštaurácií.

Čierne more zasiahne veľká morská vlna horúčav, ktorá ovplyvní migráciu niektorých morských živočíchov. Spôsobí nezvratné škody na niektorých lesoch chalúh a lúkach morskej trávy, ktoré sú kľúčovými biotopmi pre mnohé morské druhy. Vlny horúčav sú škodlivé aj pre ľudí.

Bulharsko a Rumunsko podpíšu dohodu o vytvorení doteraz najväčšej morskej chránenej oblasti v Čiernom mori. Poskytne to morským živočíchom bezpečné miesto na život a rast. Pomáha to tiež obom krajinám lepšie spolupracovať, no niektorí rybári tam už nemôžu loviť.

